

Utbildningsdepartementet

Inremarknadstest av förslag om ändringar i grundläraresexamen

En tioårig grundskola ska införas läsåret 2028/29

Riksdagen har beslutat att en tioårig grundskola ska införas läsåret 2028/29 (prop. 2024/25:143, bet. 2024/25:UbU17, rskr. 2024/25:289). Reformen innebär att grundskolan utökas och blir tioårig genom att förskoleklassen upphör som skolform och ersätts av en ny första årskurs i grundskolan. Även den anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan utökas med en ny första årskurs, så att den anpassade grundskolan blir tioårig, specialskolan elvaårig och sameskolan sjuårig. Den nya första årskursen innebär att lågstadiet utvidgas ett år i grundskolan, den anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan. Lågstadiet i grundskolan, anpassade grundskolan och sameskolan kommer att omfatta årskurs 1–4 och i specialskolan årskurs 1–5. Mellanstadiet i grundskolan, anpassade grundskolan och sameskolan kommer att omfatta årskurs 5–7 och i specialskolan årskurs 6–8. Högstadiet i grundskolan och anpassade grundskolan kommer att omfatta årskurs 8–10 och i specialskolan årskurs 9–11. Ändringarna i skollagen (2010:800) träder i kraft den 1 juli 2026 och ska tillämpas första gången på utbildning och annan verksamhet som bedrivs efter den 30 juni 2028.

En reformerad lärarutbildning till hösten 2028

I samband med att den tioåriga grundskolan införs planeras förändringar av innehållet i lärar- och förskollärarytbildningarna. Inom Regeringskansliet bereds förslag som har lämnats i betänkandet Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81).

Övergripande om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare

Lärare och förskollärare är reglerade yrken. Huvudregeln är att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får undervisa i skolväsendet. I skolväsendet får beteckningen legitimerad lärare respektive legitimerad förskollärare bara användas av den som har fått legitimation som lärare eller förskollärare. För att få legitimation som lärare eller förskollärare krävs som regel en behörighetsgivande examen. En behörighetsgivande examen är en examen som ett universitet eller en högskola utfärdar efter att en student har fullgjort en lärar- eller förskolläraryt- utbildning. Bestämmelser om olika lärarexamina och om lärar- och förskolläraryt- utbildningarna finns bl.a. i högskoleförordningen (1993:100) och förordningen (2021:1335) om utbildning till lärare och förskollärare. Även personer med en utländsk lärar- eller förskolläraryt- utbildning kan ha en behörighetsgivande examen. Bestämmelser om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare finns bl.a. i 2 kap. skollagen och förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare (behörighetsförordningen).

Införandet av en tioårig grundskola medför ändringar i lärarexamina

Införandet av den tioåriga grundskolan innebär en förändring av det svenska skolsystemet när förskoleklassen upphör som skolform och lågstadiet i grundskolan och motsvarande skolformer utökas med en ny första årskurs. Befintliga årskurser förskjuts uppåt ett år i den tioåriga grundskolan (nuvarande årskurs 1 blir nya årskurs 2 och så vidare). Som en följd av detta behöver bestämmelserna om olika lärarexamina och om lärarutbildningarna ändras så att årskursbeteckningarna överensstämmer med årskursbeteckningarna i den tioåriga grundskolan. Den nuvarande grundlärarutbildningen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 behöver ändras så att den, i stället för att omfatta förskoleklassen, omfattar den nya första årskursen i lågstadiet i den tioåriga grundskolan. Utbildningen kommer då att omfatta årskurs 1–4 i den tioåriga grundskolan. Utgångspunkten är att en grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 1–4 ska ge behörighet att undervisa i dessa årskurser.

Beslut om en reformerad lärarutbildning planeras till årsskiftet 2025/26. Det kommer då också att beslutas om de ändringar som krävs i olika lärarexamina och i lärarutbildningarna med anledning av införandet av en tioårig grundskola. Ändringar i behörighetsförordningen planeras dock att beslutas

först vid halvårsskiftet 2026. För att övergången till den tioåriga grundskolan ska bli så enkel som möjlig för legitimerade lärare och förskollärare har en promemoria med förslag om att regeringen ska kunna meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i skollagen om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare remitterats (U2025/02137). I promemorian föreslås bl.a. att regeringen med stöd av sin restkompetens ska kunna meddela föreskrifter om att en lärares eller förskollärares behörighet att undervisa i skolväsendet kan ändras eller utökas utan ansökan till Statens skolverk när sådana ändringar är en nödvändig följd av ändringar i skollagen och i föreskrifter om vad som krävs för att vara behörig att undervisa i skolväsendet. Beslut om en proposition planeras till mars 2026.

Proportionalitetsbedömning av yrkesreglering

En proportionalitetsbedömning ska göras av ny eller ändrad yrkesreglering

Eftersom lärare och förskollärare är reglerade yrken måste ändrade krav för yrkena vara proportionerliga i förhållande till målet med regleringen. Det följer av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer, i lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/55/EU (yrkeskvalifikationsdirektivet) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2018/958/EU av den 28 juni 2018 om proportionalitetsprövning före antagandet av ny reglering av yrken (direktivet om proportionalitetsprövning).

I Sverige har direktivet om proportionalitetsprövning genomförts genom förordningen (2020:757) om proportionalitetsprövning vid nya eller ändrade krav på yrkeskvalifikationer (förordningen om proportionalitetsprövning). Enligt förordningen ska den myndighet som utarbetar ett förslag till föreskrifter som innehåller nya eller ändrade krav för ett reglerat yrke genomföra ett inremarknadstest. Testet syftar till att säkerställa att förslaget inte är direkt eller indirekt diskriminerande på grund av nationalitet eller bostätssort, att förslaget är motiverat med hänvisning till ett mål av allmänt intresse och genom proportionalitetsprövning visa att de åtgärder som föreslås är lämpliga för att säkerställa att målet av allmänt intresse nås och inte går utöver vad som är nödvändigt för att nå det målet. När förslaget offentliggörs ska det följas av en redogörelse av det inremarknadstest som har genomförts (4–11 §§).

Ett inremarknadstest måste göras av förslaget om ändringar i grundlärarexamen

Förslaget är att den nuvarande grundlärarutbildningen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3, i stället för att omfatta förskoleklassen, ska omfatta den nya första årskursen i den tioåriga grundskolans lågstadium. Utbildningen kommer då att omfatta årskurs 1–4 i den tioåriga grundskolan. Som tidigare angetts är utgångspunkten för förslaget att en grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 1–4 ska ge behörighet att undervisa i dessa årskurser. Förslaget utgår ifrån de förslag som har lämnats i betänkandet En tioårig grundskola – Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan (SOU 2021:33), som remitterades den 1 juni 2021.

I dag ger både en förskollärarexamen och en grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 behörighet att undervisa i förskoleklassen (2 kap. 2 § behörighetsförordningen). Avsikten är att den reformerade grundlärarutbildningen med inriktning mot arbete i årskurs 1–4 i den tioåriga grundskolan ska ge behörighet att undervisa i dessa årskurser, dvs. även i den nya första årskursen. Avsikten är dock inte att göra några ändringar i utbildningen till förskollärare som syftar till att den ska ge behörighet att undervisa i nya årskurs 1. Kraven för att få undervisa sex-åringar kommer således att ändras och förslaget måste därför bli föremål för ett inremarknadstest. Något sådant test har inte gjorts av Utredningen om en tioårig grundskola. Eftersom avsikten är att ändra de behörigheter som grundlärar- och förskollärarutbildningarna ger måste ett sådant test göras redan i samband med att regeringen beslutar om ändringarna i grundlärarexamen. De ändringar i olika lärarexamina som bara är en följd av att befintliga årskurser förskjuts uppåt ett år bedöms inte vara sådana ändringar som behöver bli föremål för ett inremarknadstest.

Prövning av förslaget enligt inremarknadstestet

Förslaget är inte diskriminerande på grund av nationalitet eller bosättningsort

När den tioåriga grundskolan införs måste lärarna ha kompetens att undervisa elever i nya årskurs 1 utifrån grundskolans ämnen och kursplaner. Förslaget innebär att en grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 1–4 ska ge sådan kompetens. Förslaget innebär inte att de med en utländsk lärarexamen missgynnas eftersom även dessa kommer att ha möjlighet att kunna få behörighet att undervisa i den nya första årskursen enligt de bestämmelser som finns om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Det är Statens skolverk som bedömer om en utländsk lärarutbildning motsvarar den nationella behörighetsgivande utbildningen, och det krävs inte att den utländska utbildningen har innehållit exakt samma delar som den svenska. Bedömningen är därför att förslaget varken direkt eller indirekt är diskriminerande på grund av nationalitet eller bosättningsort.

Förslaget är motiverat av ett mål av allmänt intresse

Regleringen av yrket som lärare och förskollärare är motiverad med hänsyn till det allmänna intresset av skydd för konsumenter och tjänstemottagare. Syftet med att införa en tioårig grundskola är bl.a. att eleverna ska få bättre möjlighet att utveckla grundläggande färdigheter som att läsa, skriva och räkna. Undervisningen i nya årskurs 1, som kommer att omfatta sexåringar, ska genomföras utifrån grundskolans ämnen och kursplaner, vilket ger en mer strukturerad undervisning och en ökad betoning på tidig läs- och skrivinlärning och grundläggande matematiska förmågor. Det är viktigt att undervisningen bedrivs på rätt nivå utifrån elevers tidigare kunskaper och förutsättningar. I den tioåriga grundskolan kan samma lärare följa eleverna under en längre tid, vilket ger bättre förutsättningar för en undervisning som främjar kontinuitet och progression i kunskapsutvecklingen.

När den tioåriga grundskolan införs är det viktigt att lärarna har kompetens att undervisa eleverna utifrån grundskolans ämnen och kursplaner. I grundlärarutbildningen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 får studenterna den kunskap de behöver för att kunna undervisa i den nya första årskursen. Förskollärarutbildningen ger i dag inte sådan kompetens. För att eleverna ska få en sammanhållen skolgång är det viktigt att den utbildningen som leder till behörighet att undervisa i det nya lågstadiet omfattar alla årskurser i lågstadiet. Det är därför mest lämpligt att grundlärarutbildningen som i dag har inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 även ska omfatta nya årskurs 1. En sådan lösning innebär att det inte kommer att göras ändringar i förskollärarutbildningen som syftar till att den ska kunna ligga till grund för en behörighet att undervisa i nya årskurs 1.

Förslaget bedöms vara proportionerligt

Förslaget bedöms lämpligt och nödvändigt som en följd av att en tioårig grundskola införs läsåret 2028/29. Förslaget bedöms skapa förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet vilket ökar elevers möjlighet att utveckla grundläggande färdigheter som att läsa, skriva och räkna. Om lärare inte har

den kompetens som behövs för att undervisa elever i nya årskurs 1, får elever inte goda förutsättningar att på både kort och lång sikt nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Om förslaget inte genomförs riskerar syftet med den tioårig grundskolan att inte nås. Syftet med en tioårig grundskola bedöms inte kunna uppnås på ett mer lämpligt sätt.

Förslaget bedöms inte påverka den fria rörligheten för personer från ett EU-land, Schweiz eller ett land inom EES. Även de med en utländsk lärarexamen kommer att ha möjlighet att kunna få behörighet att undervisa i den nya första årskursen enligt de bestämmelser som finns om erkännande av yrkeskvalifikationer. Övriga omständigheter som anges i 10 § förordningen om proportionalitetsprövning bedöms inte relevanta.